

СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ І ФІЛОСОФІЯ ПОЛІТИКИ

DOI <https://doi.org/10.30970/2078-6999-2019-22-1>

ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНЕ СУСПІЛЬСТВО: ЗАПИТ НА КРЕАТИВНУ ЛЮДИНУ

Людмила Рижак

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна,
e-mail: l_ryzhak@lnu.edu.ua*

Розглянуто прискорений розвиток високотехнологічних суспільств, їх інноваційну конкурентоздатність на глобальному ринку. Доведено, що високі технології і є тим визначальним чинником цивілізаційного розвитку, завдяки якому і виник запит на креативну людину. Стверджується, що креативний потенціал людини має формувати освіта, розвиваючи критичне мислення, здатність продукувати оригінальні ідеї, вміння спілкуватися та швидко адаптуватися до змін. Проаналізовано освітні стандарти, їхню зорієнтованість на ринкові потреби та недооцінку гуманітарного знання. Констатовано необхідність реформування освіти, яка б творила атмосферу культурно-технологічних новацій. Освіта має забезпечити креативні компетентності, які б давали змогу людині керувати змінами, запроваджувати технологічні інновації, визначати пріоритети особистого самоздійснення та відповідальності за майбутнє.

Ключові слова: глобалізація, високотехнологічне суспільство, інновація, креативний потенціал людини, освіта.

Постановка проблеми. Високорозвинені країни в кінці ХХ ст. вступили в еру високих технологій (NBIC-технологій). Вони визначають тенденції та перспективи планетарного розвитку людства у ХХІ ст. А глобалізаційна інтеграція та Інтернет-мережева комунікація сприяють безпрецедентному поширенню інноваційних змін у всіх сферах життєдіяльності людства.

Прискорену динаміку цивілізаційного поступу людства передбачив у 70-х роках минулого століття американський філософ і соціолог Е. Тофлер. Він попереджав, що найближчим часом на людство хлине потік новацій із університетів та дослідницьких центрів [11, с. 263]. Дійсно, на початку ХХІ ст., завдяки трьом науковим революціям: квантовій, комп'ютерній та біомолекулярній, а також запровадженню здобутих знань у новітні технології, соціальний світ стає наддинамічним і недостатньо прогнозованим. У зв'язку з цим актуалізуються питання адаптації людства до стрімко змінюваних соціально-технологічних та культурно-інтелектуальних умов. Адаптаційний потенціал людини, її світоглядні орієнтири формує система освіти. Якими ж знаннями та вміннями має володіти сучасна людина, щоб не лише адаптуватися до соціально-технологічних змін, а й прогнозувати можливі наслідки та попереджувати загрози. Тож, успішне функціонування високорозвиненого суспільства потребує передовсім філософського осмислення особистого розвитку людини, її здібностей і талантів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За оцінками експертів, ХХІ сторіччя ввійде в історію як сторіччя супертехнологій. Технологічну інноваційність інформаційного суспільства, його можливі ризики і небезпеки досліджено у працях У. Бека, Г. Бехмана, Е. Гіденса, Е. Ласла, В. Лук'янця, К. Маєр-Абіха, Дж. Нейсбіта, Е. Фермеєрса та ін.

Глобалізаційні тенденції, які руйнують бар'єри та забезпечують поширення технологічних новацій у планетарному масштабі розкрито у працях З. Баумана, Ф. Вебстера, А. Гора, М. Кастельса, Й. Масуди, Т. Фрідмена.

Високотехнологічне суспільство, його динамізм зумовили дослідження адаптаційного потенціалу людини, його професійну й гуманітарну компоненти, роль університетської освіти у підготовці людей до майбутнього та його викликів, які презентують праці В. Андрущенко, М. Кайку, М. Квека, В. Кременя, В. Мельника, М. Михальченка, М. Нуссбаум, Я. Пелікана, В. Скотного, Е. Тофлера, Ф. Фукуями та ін.

Високі технології не тільки передбачають чи вимагають вносити зміни в техніку, а й трансформувати систему освіти, яка б готувала людей здатних опановувати зміни, людей самодостатніх і креативних. **Мета статті** – з'ясувати сутність креативного потенціалу людини та роль освіти у його формуванні в умовах високотехнологічного суспільства.

Виклад основного матеріалу. Прискорений розвиток науки і технологій у XXI сторіччі неминуче позначиться на добробуті націй і на їхньому рівні життя. Економічно процвітатимуть ті нації, що зробили ставку на NBIC-технології, які зможуть їм забезпечити конкурентоздатність на глобальному ринку. Проте, високі технології не нейтральні. Вони можуть як покращувати якість життя людей, так і бути небезпечними, до того ж у планетарному масштабі. Людство, на думку Дж. Нейсбіта, має «вчитися жити по-людськи в епоху високих технологій» [7, с. 41], задля самозбереження та гідного життя.

Безперечно, справжніми лідерами цивілізаційного поступу у двадцять першому сторіччі будуть ті нації, які стратегічно інвестуватимуть у науку й технології. У сучасному світі, вважає В. Мельник, технологія стала визначальним чинником не тільки новітніх форм соціальної організації суспільства, а й чинником кристалізації та вибору цілей соціального розвитку. Нові технології відкривають раніше небачені можливості соціального поступу. Автор наголошує на тому, що технологічні інновації мають стати не самоціллю, а сприяти створенню відповідних умов духовного вдосконалення людини та інституалізації людством ефективних соціальних форм своєї організації для досягнення людиновимірних цілей [5, с. 44].

Стрімкий темп зміни технологій характеризує сучасне суспільство як інноваційне. Не підлягає сумніву, що ми живемо у світі, що змінюється так швидко, як ніколи, і людство постає перед безпрецедентними викликами. Вони стосуються передовсім компетентностей людей, їхньої здатності постійно оновлювати свої знання, щоб адаптуватися до змін. На думку К. Робінсона, зарадити собі зможуть лише креативні люди. Він переконаний, чим складнішим стає світ, то креативнішими треба бути, щоб подолати його виклики [10, с. 19].

Що означає бути креативним? Чи у всіх сферах життєдіяльності людина може бути креативною? У соціокультурних дослідженнях креативності людини, на думку К. Робінсона, існують хибні уявлення. Зокрема, креативність ототожнюють із творчістю, пов'язуючи її з особливими галузями знань – мистецтвом, рекламою, дизайном чи маркетингом [10, с. 23]. Такий підхід ґрунтується на романтичному міфіві про «творчого генія», його унікальності, а головню неповторності. На цей підхід, творчість або ж креативність притаманна обраним, які становлять меншість у суспільстві чи спільноті. Це люди певних професій: музиканти, співаки, актори, художники, письменники, поети, модельєри та інші. Безперечно, вони творять культурно-символічний дух суспільства. Однак, продовжує автор, творчість не обмежується мистецтвом. Природничі науки і математика можуть бути не менш творчі.

На наш погляд, не менш хибним є переконання, що більшість людей, які здобули технічні, технологічні, економічні, правничі професії тощо, – нетворчі. На цей підхід, креативність обмежується технічними винаходами, розробкою нової продукції чи нових форм, пов'язаних з економікою та менеджментом. Отож, креативність постає як раціонально-прагматична здатність людини і соціуму забезпечувати цивілізаційних поступ, продукуючи та реалізуючи інновації.

«Креативність» або «творчість», зазначають К. Негус та М. Пікерінг, найбільш уживаний термін, із множиною значень та асоціацій. Творчість часто вважали або чимось під-

несеним і незвичним, або, навпаки, буденним і звичним [6, с. 18]. Автори переконливо доводять, що ця дихотомія теж хибна.

Слід погодитися з думкою Р. Флоріди, що визнання креативності як *унікальної риси* (*курсив – Л.Р.*) згубно впливає на пересічних людей, зокрема на їхню самооцінку [13, с. 46], а отже і на ставлення до себе, своїх здібностей і талантів. Креативність (творчість) – універсальна здатність *homo sapiens* формулювати оригінальні ідеї, що мають людиновимірну цінність, а отже, може бути розвинена в кожній людині. «Культура творчості, переконаний К. Робінсон, має охоплювати всіх, а не кількох обраних» [10, с. 22].

Передовсім зазначимо, що поняття «креативність» іншомовного походження і має два значення: «креативність» (*creativity*) і «творчість» (*creativeness*). В українському філософсько-культурологічному та освітньому дискурсі ці поняття набули категоріального статусу та включені у словники на початку XXI ст.

Натомість в американській та західноєвропейській філософсько-соціологічній думці від 70-х років XX ст., у контексті перспектив становлення постіндустріального суспільства, розпрацьовується проблема креативної людини (*homo creativus*), яка зорієнтована в майбутнє і творить його. Зокрема, Е. Тофлер, аналізуючи структуру населення Землі в часовому вимірі, виокремлює в ній три типи людей: люди минулого, теперішнього й майбутнього. Люди майбутнього у процентному відношенні становлять всього 2-3 відсотки населення планети. Вони живуть у головних центрах технологічних і культурних змін, – у майбутньому, яке самі ж і творять. Це люди прийдешнього суперіндустріального суспільства, характерною ознакою якого є прискорений темп життя [11, с. 50-51].

Саме сучасна технологія, доводить Е. Тофлер, зумовлює прискорену зміну всіх сфер життя людини. Технологія сама слугує собі живильним середовищем інноваційного процесу. «Технологічна новація складається із трьох стадій, які становлять самовідновлюваний цикл. По-перше, наявна творча ідея, яку можна реалізувати. По-друге, її практичне застосування. По-третє, її поширення в суспільстві» [11, с. 40]. На думку автора, технологічні системи будуть виконувати рутинні завдання, а люди будуть розв'язувати інтелектуальні та творчі задачі.

Технологія і є тим визначальним чинником цивілізаційного розвитку, завдяки якому і виник запит на креативну людину. Високотехнологічному суспільству, передбачав Е. Тофлер, не потрібні будуть мільйони малограмотних людей, які згодні працювати над виконанням нескінченно повторюваної роботи, не потрібні будуть люди, які смиренно виконують накази. Йому будуть потрібні творчі (*креативні*) люди, ті, хто здатен критично мислити, хто може орієнтуватися в нових умовах, хто швидко визначає нові зв'язки в стрімко змінюваній дійсності [11, с. 436-437]. По суті Е. Тофлер спрогнозував компетентності креативної людини, її креативний потенціал.

Компетентності креативної людини формує освітній процес, розвиваючи, по-перше, *вміння вчитися*, вміння оперувати знаннями, поповнювати свої знання та оновлювати їх. По-друге, – *вміння спілкуватися*, щоб встановлювати й підтримувати корисні контакти між людьми. По-третє, – *вміння вибирати*. Перехід до інформаційного суспільства збільшить можливість вибору і складність завдань, тому освіта має розв'язувати проблеми надмірно великого вибору: навчити людину робити правильний вибір серед можливих альтернатив [11, с. 450–452].

Зазначимо, що постійно оновлювати знання потрібно не лише у професійній сфері, а й у соціогуманітарній. Річ у тім, що наука не лише здійснює відкриття, а й реалізує технологічну функцію, відкриваючи не знані досі можливості для новацій. «Сьогодні, – зазначає М. Кайку, – ми впритул наблизилися до епохальної зміни – з пасивних споглядачів Природи ми можемо перетворитися на її активних хореографів» [2, с. 19]. А це означає, що запровадження технологічних новацій, має враховувати можливі наслідки для людини

та середовища її існування. Саме тому, людство має виробити етико-екологічні механізми контролю, яку технологію і в яких межах, можна освоювати. Такі механізми презентують соціокультурні практики (традиції, правила, норми), які виробило людство на основі соціогуманітарних знань.

У контексті гуманізації технологічних новацій слушні міркування запропонував Дж. Нейсбіт. Людство, має «визнати, що мистецтво, література, драматургія, релігія, природознавство і час є рівноправними партнерами розвитку технології... Ці сфери людського буття виражають те, що значить бути людиною, і допомагають застосовувати технологію так, щоби плідно використовувати її здобутки» [7, с. 41]. Власне тому креативний потенціал людини має ґрунтуватися на якісній гуманітарній освіті. У такій освіті зацікавлені бізнес, культура і держава. Підтвердженням є практика успішних компаній наймати на роботу випускників гуманітарних навчальних закладів, а не студентів, які отримали вузькоспеціальну освіту.

Дійсно, у сучасному наддинамічному світі, організації в різних кутках планети потребують освічених людей, які вміють творчо мислити, спілкуватись і працювати в команді; гнучкі й здатні швидко адаптуватися. Натомість, зазначає К. Робінсон, бізнесові структури скаржаться на освіту, яка випускає людей, які не можуть аналізувати інформацію, не вміють генерувати ідеї й утілювати їх у життя, не знають, як ефективно спілкуватись і співпрацювати з іншими людьми. Освітяни нарікають, що культура стандартизації та тестування пригнічують творчість і викладачів, і студентів. Це дало підставу К. Робінсону стверджувати, що «величезна драма сучасної системи освіти полягає в тому, що вона, замість плекати креативність, знищує її» [10, с. 19].

Зрозуміло, що глобальна технологічна та економічна динаміка спонукає більшість країн реформувати освіту та підвищити стандарти. Але постає питання: що це за стандарти? Чи відповідають вони запитам високотехнологічного суспільства? На думку М. Нусбаум, у більшості країн реформування освіти спрямоване на отримання економічної вигоди [8, с. 17], а не на розвиток креативної особистості. Щодо вищої освіти, стверджує М. Квек, то уряди всього світу запроваджують пожиттєву освіту для кожного, яка постійно зорієнтована на ринок [3, с. 278].

Загальновідомо, що стандарти освіти ґрунтуються на певній ієрархії дисциплін, їхньому статусі в навчальному процесі: обов'язкова чи вибіркова, а відтак й оцінюванні знання на іспитах та заліках. К. Робінсон, у рамках проекту для Ради Європи, проаналізував освітні системи 22 країн і виявив таку закономірність: «На верхівці ієрархії – математика, мови й природничі науки. Далі йдуть гуманітарні предмети – історія, географія, соціальні науки, фізична культура, а на самому споді – мистецтво. У мистецьких дисциплінах є своя ієрархія: малювання й музика зазвичай мають вищий статус, ніж театральне мистецтво й танці... Ця ієрархія не випадкова: вона побудована на уявленнях про ринковий попит і пропозицію, а також про інтелект й академічні здібності» [10, с. 28].

Багато державних освітніх реформ зробили ставку на цю модель. Вони зміцнили ієрархію, нав'язали культуру стандартизованого тестування й обмежили свободу освітян вирішувати, як і що викладати. Тож реформи «пригнічують саме ті навички та якості, що необхідні для подолання сучасних викликів: креативність, розуміння культурного контексту, вміння комунікувати, співпрацювати і розв'язувати проблеми» [10, с. 28].

До речі, Україна не виняток. Наші освітні системи побудовані на такій же ієрархії дисциплін. Потужну підтримку такій ієрархії надає зовнішнє незалежне оцінювання (ЗНО), яке відбувається в тестовій формі. Випускник середньої школи та майбутній абітурієнт університету має вибір без вибору: два обов'язкові предмети – українська мова й математика, а третій предмет – на вибір, у якому іноземна мова конкурує з історією України, географією чи біологією. Причому складання ЗНО є обов'язковим, оскільки отримані бали вносяться в атестат середньої освіти.

Підготовка випускників шкіл до складання ЗНО в останнє десятиріччя перетворилася в тривалий марафон репетиторства з чотирьох предметів, а не навчання та різнобічного розвитку здібностей. Репетиторство стало нормою шкільного життя. Воно не сприяє розвитку уяви й критичних здібностей учнів, як умови їхньої креативності. Репетиторство, як практика дофінансування оплати педагогів, згубно впливає й на них. Як зазначає М. Нусбаум, така практика привчає педагогів до того, що впродовж шкільного дня, вони проводять заняття абияк. До того ж педагоги дуже рідко використовують на уроках новації [8, с. 179].

Значимо, що система вищої освіти України пов'язувала можливості формування креативного потенціалу з підписанням Болонської угоди (2005). За цією угодою Україна взяла на себе зобов'язання до 2010 року здійснити цивілізаційну модернізацію вищої освіти на основі інформаційно-комунікативних технологій, щоб забезпечити мобільність і конкурентоспроможність фахівців у глобальній ринковій економіці. Приєднання до Болонського процесу та слідування його принципам мало як свої переваги, так і недоліки. Одним із недоліків було запровадження в університетах тестування як форми контролю знань студентів, без урахування специфіки дисциплін. Тестування ґрунтується на запам'ятовуванні та відтворенні знання. Воно не розвиває ні гнучкості, ні критичності мислення, що характеризують креативність людини.

Сьогодні, стверджує М. Нусбаум, у багатьох освітніх системах демократичних суспільств відбуваються радикальні зміни. Вони стосуються скорочення обсягу вивчення гуманітарних дисциплін і різноманітних видів мистецтв. Якщо така тенденція не зміниться, то незабаром усі країни світу продукуватимуть покоління корисних машин, а не повноцінних громадян [8, с. 16], які здатні вийти за межі буденності, поглянути на світ із іншої точки зору та пропонувати нові ідеї й творити майбутнє. Гуманітаристика розвиває критичне мислення, творчу уяву та сміливі фантазії, які формують атмосферу творчих новацій. Натомість, нехтування гуманітарними науками веде до звуження кругозору, горизонту бачення майбутніх подій та втрати гнучкості мислення. Саме гнучкість мислення є перевагою креативної людини, позаяк дає змогу адаптувати свої знання та навички до нових ситуацій. Варіативність ситуацій і контекстів, до яких адаптується людина, слугують розвитку її компетентності: розуміння значущості власних ресурсів (навиків, знань, переконань) для реалізації нових цілей. Гнучкість мислення у поєднанні зі світоглядом, який виконує функцію прогнозування майбутнього із залученням наукових моделей, історичних аналогій, соціальних сценаріїв, рольових ігор тощо, дає змогу передбачити багато варіантів розвитку майбутнього та втілити їх у реальність.

Креативний потенціал людини ґрунтується на різноманітному досвіді та різнобічних знаннях. Вони розвивають гнучкість мислення та здатність продукувати нові ідеї. Причому, як слушно наголошує К. Робінсон, не треба вигадувати щось, чого досі ніхто не придумав. «Творчі здогадки приходять тоді, коли ми встановлюємо незвичні зв'язки між ідеями, які раніше ніяк не були пов'язані. Усі наявні ідеї приховують у собі творчі можливості» [10, с. 140].

Креативність – це не лише створення ідей, а й їх оцінювання. Шляхом оцінювання з'ясовується новизна ідей, моделі чи проекту, а також їхня реалістичність і можливість реалізації. Функцію оцінювання виконує критичне мислення, значущість якого зростає в умовах нестримних технологічних новацій, глобальних небезпек і викликів. У ситуації загроз, наголошує американський учений Я. Пелікан, «найціннішим з-поміж усіх природних ресурсів, особливо тоді, коли всі природні ресурси під загрозою, є *критичний розум*; а найважливішим з усіх продуктів національного виробництва, особливо тоді, коли будь-яке виробництво під питанням, є вишколений розум. Це є, зрештою, і ресурс, від наявності якого залежить розвиток і збереження інших ресурсів» [9, с. 255–256].

На думку Е. Фермеєрса, критичне мислення має виконати ще одну важливу місію: покласти кінець «доктрині диявола» з її гаслом: «Що можна зробити, те треба зробити!»

[12, с. 17]. Критичне мислення вимагає зваженого ставлення до науково-технологічного прогресу, інновацій та новаторства. Його самокорегуюча функція якраз полягає в тому, щоб показати, що науково-технологічний оптимізм є поганим поводитирем у майбутнє.

Як у формуванні нових ідей, так і в їхній реалізації важлива роль належить комунікації та її соціокультурному контексту. Він презентує можливості діалогу (полілогу), інноваційних обмінів, культурних запозичень тощо. У процесі міжособистого спілкування люди обмінюються ідеями, досвідом, презентують свій творчий доробок. Завдяки спілкуванню налагоджується міждисциплінарна співпраця, що дає змогу залучати спеціалістів із різних галузей для оцінювання ідей та їх можливостей.

На жаль, освітньо-професійні програми в системі закладів вищої освіти побудовані за принципом чіткого розмежування між спеціальностями. Навіть на освітньому рівні магістра немає міждисциплінарних освітньо-професійних програм. Організації, стверджує К. Робінсон, які створюють чіткі межі між спеціальностями, пригнічують потенційно важливі форми інновацій. Яскравим прикладом є поділ між мистецькими спеціальностями і науковим знанням в освіті [10, с. 180].

На початку XXI ст. із появою Інтернет і мереж колективного користування Google, Twitter, Facebook та локальних соціальних мереж креативний потенціал кожної людини отримав потужну комунікативну платформу. Через мережі люди реалізують потребу налагоджувати контакти один із одним і обмінюватися ідеями та інформацією.

Між креативністю та NBIC-технологіями існує синергія. Високі технології відкривають нові можливості для креативності, а творче використання технологій веде до технологічного новаторства. Сьогодні інформаційно-комп'ютерні технології надають людині небачені досі знаряддя для креативності в усіх сферах життєдіяльності людини. Тому більшість новаторських ідей пов'язані з повсякденністю, з розв'язанням практичних життєвих проблем. Зокрема, упродовж останнього десятиліття мобільний телефон став основною платформою для цифрової комунікації та IT-новацій. Йдеться про розробку програмних додатків, які забезпечують комфортне життя: оплата проїзду в міському електротранспорті, навігаційні додатки руху електротранспорту, оплата комунальних платежів тощо.

Креативність пов'язана з раціоналізацією не лише теперішнього, а майбутнього. Не випадково креативна людина – ризикована, тому що у змісті ризику присутня компонента майбутнього. Майбутнє – територія, простір для креативності. Креативна людина формує ідеї з позицій майбутнього, а отже, має прораховувати ризики від впровадження інноваційних ідей та технологій, упереджувати можливі небезпеки.

Сучасне суспільство створене NBIC-технологіями є суспільством ризиків, оскільки всі небезпеки інтерпретує як ризики, що потребують прийняття рішень. У суспільстві ризиків людина посідає нове місце стосовно власного майбутнього. Воно повинно бути усвідомлене й прораховане сьогодні. Креативність вимагає впевненості та ризикування.

Активне ризикування, доводить Е. Гіденс, становить чільний елемент динамічної економіки та інноваційного суспільства. Ризик є чинником наснаги і змагальності. Навіть більше, позитивне наповнення ризику і є якраз джерелом саме такої енергії, яка створює сучасне економічне багатство [1, с. 22]. Однак, ризикування має бути відповідальним. Його гуманістичну спрямованість визначають гуманітарні знання та мистецтво. Саме тому, наголошує М. Нусбаум, інтелектуали мають виступити на захист гуманітарних наук і мистецтва, інакше вони кануть у небуття, позаяк не приносять грошей. «Однак вони роблять дещо більш цінне: вони творять світ, в якому хочеться жити» [8, с. 183]; світ креативних людей, які творять гуманне майбутнє.

Висновок. Сучасні розвинені суспільства – високотехнологічні та інноваційні. NBIC-технології є тим визначальним чинником цивілізаційного розвитку, завдяки якому і виник запит на креативну людину. Креативний потенціал людини забезпечує підтримку

культури інновацій. Вміння запроваджувати інновації та пристосовуватися до змін – не розкіш, а необхідність. Саме освіта має сприяти креативності й інноваціям, зробити творчість постійною і незмінною частиною щоденного життя [10, с. 29]. Навики, які є ключовими креативного потенціалу людини розвиває гуманітарна освіта: зважене та відповідальне ставлення до технологічних інновацій та новаторства.

Список літератури:

1. Гіденс Е. Нестримний світ: як глобалізація перетворює наше життя / Е. Гіденс. – К.: Альтерпрес, 2004. – 100 с.
2. Кайку М. Візії : як наука змінить ХХІ сторіччя / М. Кайку. – Львів : Літопис, 2004. – 544 с.
3. Квек М. Національна держава, глобалізація та Університет як модерний заклад // К кн. : Ідея Університету: Антологія / М. Квек. – Львів : Літопис, 2002. – С. 269-294.
4. Майбутнє університетів Ч.1. Еволюція університетів: на порозі невідомого майбутнього. – К. : Український інститут майбутнього, 2019. – 126 с.
5. Мельник В. Науково-технічна раціональність в соціокультурному контексті / В. Мельник // Вісник Львівського ун-ту. Серія: філософські науки, 2004. – Вип. 6. – С. 41-48.
6. Негус К., Пикеринг М. Креативность. Коммуникация и культурные ценности / К. Негус, М. Пикеринг. – Х. : Изд-во Гуманитарный центр, 2011. – 300 с.
7. Нейсбит Дж. Высокая технология, глубокая гуманность : Технологии и наши поиски смысла / Дж. Нейсбит. – М. : АСТ : Транзиткнига, 2005. – 381 с.
8. Нуссбаум М. Не ради прибыли : зачем демократии нужны гуманитарные науки / М. Нуссбаум. – М. : Изд. дом Высшей школы экономики, 2014. – 192 с.
9. Пелікан Я. Ідея університету : переосмислення / Я. Пелікан. – К. : Дух і літера, 2008. – 360 с.
10. Робінсон К. Освіта проти таланту. Сила творчості / К. Робінсон. – Львів: Літопис, 2017. – 256 с.
11. Тоффлер Э. Шок будущего / Э. Тоффлер. – М. : ООО «Издательство АСТ», 2003. – 557 с.
12. Фермеерс Е. Очі панди. Філософське есе про довкілля / Е. Фермеерс. – Львів: Стрім, 2000. – 65 с.
13. Флорида Р. Креативный класс: люди, которые меняют будущее / Р. Флорида. – М. : Изд. дом «Классика-XXI», 2007. – 421 с.

HIGH-TECHNOLOGICAL SOCIETY: REQUEST FOR CREATIVE HUMAN

Lyudmyla Ryzhak

*Ivan Franko National University of Lviv,
Universytetska Str., 1, Lviv, 79000, Ukraine,
e-mail: l_ryzhak@lnu.edu.ua*

The accelerated development of high-tech societies, their innovative competitiveness in the global market was considered. It is proved that high technologies are the determinant factor of civilization development, due to which a request for a creative person arose. It is argued that education should shape the creative potential of a person by developing critical thinking, the ability to produce original ideas, ability to communicate and adapt quickly to change. The educational standards, their orientation to market needs and underestimation of humanitarian knowledge were analyzed. The necessity of reforming education, which would create an atmosphere of cultural and technological innovations, was stated. Education should provide creative competencies that enable a person to manage change, introduce technological innovations, identify priorities for personal self-fulfillment and responsibility for the future.

Key words: globalization, high-tech society, innovation, creative potential of a person, education.